

KONFEDERALISMIN MERKITYS

MURRAY BOOKCHIN
SUOMENTANUT PERTTI JAATINEN

14. lokakuuta 2008

tapahtuu.

Suurkaupungeissa, joista on sukeutumassa näennäisvaltioita, on vielä kosolti laiminlyötyjä alueita, joissa vapaudenhenkistä politiikkaa voidaan vielä harjoittaa. Jo nyt näiden kaupunkiyksiköiden toimeenpanoelimet muodostavat erittäin epäilyttävän perustan, koska niitä kuormittavat kommunalistiselle näkökulmalle vakavia ongelmia aiheuttavat virkakoneistot, poliisivoimat, verovirastot ja oikeusjärjestelmät. Meidän täytyy jatkuvasti koruttomasti kysyä itseltämme minkälainen konkreettinen tilanne on. Siellä missä kaupunginvaltuustot ja kaupunginjohtajan virat suurkaupungeissa muodostavat kamppailuareenan vallan keskittymistä vastaan entisestään vahvistuvassa valtiossa tai maakunnallisessa toimeenpanokoneistossa ja mikä vieläkin pahempaa, monia suurkaupunkeja kattavissa alueellisissa hallintoalueissa (Los Angeles on huomattava esimerkki tästä), ehdokkaiden läpivieminen kaupunginvaltuustoon saattaa itse asiassa olla ainoa turvammestistä keskusjohtoisempien valtiollisten instituutioiden kehittymisen estämiseksi ja institutionaalisesti hajautetun kansanvallan edistämiseksi.

Ei ole epäilystäkään, ettekö New York Cityn kaltaisen urbaanin kokonaisuuden fyysisen hajauttamisen aidoiksi kunniksi ja viime kädessä yhteisöiksi veisi pitkän aikaa. Sellainen pyrkimys on osa vihreän liikkeen *maksimiohjelmaa*. Ei kuitenkaan ole olemassa yhtään järkisyytä, miksei sellaista valtaisa urbaania yksikköä pystyittäisi vähä vähältä hajauttamaan *institutionaalisesti*. Fyysisen ja institutionaalisen hajauttamisen välinen ero on aina pidettävä mielessä. Radikaalit ja jopa kaupunkisuunnittelijat ovat kerta toisensa jälkeen tehneet loistavia ehdotuksia kehittämään paikallisdemokratiaa tuon kaltaisissa suunnattoman suurissa urbaaneissa yksiköissä. Heidän pyrkiessä kirjaimellisesti antamaan valtaa kansalle, vallankeskittäjät ovat vain kynnisesti teilanneet heidät vetoamalla fyysisiin esteisiin, jotka estäisivät tuon kaltaisen yrityksen.

Desentralisoinnin puolestapuhujien argumentit muuttuvat sekaviksi mikäli käsitetään institutionaalisen hajauttamisen liittyvän väistämättä sellaisen suuren kokonaisrakenteen fyysiseen hajauttamiseen. Tässä voidaan puhua tietynlaisesta sentralistien petoksesta heidän muuttaessa näiden kahden hyvin erillisen kehityslinjan merkityksen identtiseksi tai heidän sekoittaessa ne toisiinsa. Kommunalistien täytyy aina pitää mielessään yksiselitteinen ero institutionaalisen hajauttamisen ja fyysisen hajauttamisen välillä sekä tajuta, että edellinen on koko laajuudessaan saavutettavissa, vaikka jälkimmäiseen pääseminen veisikin vuosia.

Luku 1

Konfederalismin merkitys

(Lähde: Green Perspectives. A Left Green Publication. Number 20, November 1990) Pertti Jaatinen

Harvaa väittämää on käytetty tehokkaammin suoraan osanottoon perustuvan kansanvallan kyseenalaistamiseksi kuin sitä, että elämme “monimutkaisessa yhteiskunnassa.” Meihin on iskostettu, että nykyaikaiset väestökeskukset ovat liian suuria ja keskitettyjä, että suora päätöksenteko ruohonjuuritasolla olisi mahdollista. Lisäksi taloutemme oletetaan olevan liian “globaalia” tuotannon ja kauppan vyyhden hoitamiseksi niin pienimuotoisesti. Meidän on annettu ymmärtää, että nykyisessä ylikansallisessa, usein erittäin keskitetyssä järjestelmässämme on parempi kohottaa edustuksellisuuden osuutta valtiossa ja lisätä byrokraattisten instituutioiden tehokkuutta kuin kehittää utooppisia “lokalistisia” politiikan ja talouselämän valvonnan vaihtoehtoisia järjestelyjä. Usein nämä argumentit tukeutuvat siihen, että kaikki sentralistit ovat tosiasiallisesti “lokalisteja” uskoessaan kansan — tai ainakin sen edustajien — saavan enemmän valtaa. Ja varmaankin hyvä edusmies/nainen on aina innokas tietämään “kannattajakuntansa” — joka on yksi lukuisista ylhäältä annetuista termeistä kansalaisille — toiveet.

Miten sitten on kasvottaisen demokratian laita? Unohtakaa kuvitelmakein siitä, että “monimutkaisessa” modernissa maailmassamme meillä voisi olla minikäänlaista kansanvaltaista vaihtoehtoa kansallisvaltiolle! Usein monet pragmatit — sosialistit mukaan lukien — hylkäävät “paikallisuutta” puolustavat argumentit todellisuudelle vieraina — pahimmillaan avoimesti pilkaten. Joitakin vuosia sitten demokraattinen sosialisti Jeremy Brecher itseasiassa haastoi minut aikakausjulkaisussa *Root and Branch* tekemään selkoa siitä, miten *Post-Scarcity Anarchism* –teoksessani esille ottamani desentralistiset näkemykset estäisivät vaikkapa New Yorkin Troyta pumppaamasta käsittelemättömiä päästöjään Hudson-jokeen, josta Pert Amboyn kaltaiset alajuoksun kaupungit ottavat juomavetensä.

Päällisin puolin Brecherin keskitettyä hallitusjärjestelmää puoltavat argumentit näyttävät jokseenkin vastaansanomattomilta. Taatusti “kansanvaltaisen”,

mutta silti suurelta osin huipulta ohjautuvan rakenteen oletetaan olevan välttämätön, että voidaan ehkäistä yhtä aluetta aiheuttamasta toiselle ekologista haittaa. Mutta sovinnaiset taloudelliset ja poliittiset argumentit hajautusta vastaan — Perth Ambroyn juomavedestä bensiinin orjuuteen pohjautuvaan “himoon”— perustuvat joukkoon sangen pulmallisia oletuksia. Häiritsevimmillään ne perustuvat tiedostamattomaan vallitsevan taloudellisen status quon hyväksymiseen.

1.1 Desentralismi ja omavaraisuus

Se harhaluulo, että kaiken nyt olemassa olevan pitää välttämättä olla olemassa, pudottaa pohjan pois kaikelta tuoreita näkemyksiä sisältävältä ajattelulta. Hyvänä osoituksena tästä on radikaalien viimeaikainen pyrkimys pikemmin omaksua “markkinasosialismi” kuin käsitellä markkinatalouden ja valtiotalouden hairauksia. Epäilemättä meidän on tuotava maahan kahvia ihmisille, joiden on tyydytettävä pinttynyt tarpeensa aamiaispöydässä tai eksoottisia metalleja ihmisille, jotka haluavat tavaroittensa olevan kestävämpiä kuin se roju, jota kertakäyttötutanto on tarkoitus suoltaa markkinoille. Ei riitä, että on äärimmäisen järjetöntä sulloa kymmeniä miljoonia ihmisiä tupaten täysiin kertakaikkisen tukahduttaviin kaupunkiketjuihin. Onko nykyisen tuhlaavainen kansainvälinen työnjakokin välttämätön inhimillisten tarpeiden tyydyttämiseksi? Vai onko se pelkästään luotu tuottamaan kohtuuttomia voittoja monikansallisille yrityksille? Onko meidän vain oltava välittämättä kolmannen maailman luonnonvarojen ryöväämisen ekologisia seurauksista kytkeällä epäterveesti moderni talouselämä öljyvaroiltaan rikkaisiin alueisiin, joiden lopulliseen muotoonsa jalostetut tuotteet sisältävät ilmansaasteita ja öljypohjaisia karsinogeeniä? On uskomattoman likinäköistä sivuuttaa se tosiasia, että “globaali taloutemme” on kaupaa käyvien teollisuusbyrokratioiden ja kilpailun pohjautuvan kasva-tai-kuole-markkinatalouden tulosta.

Terve ekologisten syiden perimmäinen tarkastelu vain tietynasteisen kestävä kehityksen saavuttamiseksi tuskin lienee välttämätöntä. Useimmat ympäristökytkeyksiin suuntautuneet ihmiset ovat tietoisia siitä, että laajamittainen kansallinen ja kansainvälinen työnjako on äärimmäisen tuhlailevaa. Liiaksi paisunut työnjako ei ole ainoa tekijä, joka on saanut aikaan yliorganisoitumista valtaisiksi byrokratioiksi sekä materiaalien pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia huokeita resurssikustannuksia. Se vähentää paikallisten ja alueellisten raaka-aineiden käyttöä tervehdyttäviä tehokkaita jätteen kierrätysmahdollisuuksia, joilla vältettäisiin pitkälle kehittyneiden teollisuus- ja väestökeskusten saastuttamista.

Toisaalta on pantava merkille, että *suhteellisen* omavaraiset yhteisöt, joissa käsityöläisammattit, maanviljelys ja eri elinkeinot palvelevat konfедераatiopohjaisia, rajoiltaan selväpiirteisiä verkostoja, rikastuttavat ihmisten elämässään koh-

toon perustuva kansanvalta, niin Kanadan ja Yhdysvaltain maakuntahallituksia ja osavaltiohallituksia on tarkasteltava selvästi paikkansa vakiinnuttaneina pieninä tasavaltioina, jotka parhaassa tapauksessa on jätetty täysin edustuksellisten ja pahimmillaan harvainvaltaisten hallitusten armoille. Ne tarjoavat ilmaisukanavia kansallisvaltioille muodostaen samalla esteitä aidon julkisen alueen kehittymiselle.

Vihreän ehdokkaan ajaminen kaupunginjohtajaksi kommunalistisen ohjelman pohjalta on lyhyesti sanoen laadullisesti eri asia kuin kampanjoita maakunnan tai osavaltion maaherran/kuvernöörin puolesta, jolla oletettavasti on toteutettavanaan kommunalistinen ohjelma. Tällöin ollaan jo lähellä kunnassa, maakunnassa tai osavaltiossa ja kansallisvaltiossa olevien institutioiden kontekstien häivyttämistä sijoittamalla kaikki kolme näistä toimeenpanevista instansseista pelkän muodollisen otsakkeen alle. Yhtä epätarkasti voisi sanoa, että koska sekä ihmisillä että dinosauruksilla on molemmilla selkäytimet, ne kuuluvat samaan lajiin tai jopa samaan sukuun. Kussakin sellaisessa tapauksessa instituutioita — olkoon kyse kaupunginjohtajasta tai valtuuston jäsenestä — on tarkasteltava paikallisessa kokonaisuudessaan samaan tapaan kuin presidentti, pääministeri, kongressiedustaja tai parlamentin jäsen täytyy nähdä kokonaan valtiollisessa kontekstissa. Tästä näkökulmasta Vihreiden ajaminen kaupunginjohtajaksi on jo lähtökohdiltaan erilainen asia kuin provinssin tai osavaltion virkojen tavoittelu. Voidaan vedota loputtoman yksityiskohtaisiin syihin, miksi kaupunginjohtajan valta on kontrolloidumpaa ja kiinteämmän julkisen valvonnan alaista kuin osavaltion tai maakunnan viranhaltijoilla.

Silmien ummistamisella tältä asialta kielletään yksioikoisesti niiden laajempien yhteyksien kaikkinaisen merkitys, johon politiikka, hallinto, osanotto ja edustuksellisuus on asetettava. Kaupungintalo ei yksinkertaisesti ole maakunnan, osavaltion tai kansallisvaltion pääkallonpaikka.

Eittämättä nykyisin on olemassa niin suuria kaupunkeja, että ne alkavat kaikin puolin muistuttaa tasavaltoja. Ajatellaanpa vaikka sellaisia megalopolimaisia alueita kuin New York ja Los Angeles. Sellaisissa tapauksissa vihreän liikkeen *vähimmäisohjelma* saattaa vaatia, että konfедераatioita on perustettava kaupunkialueiden sisälle — nimittäin selkeiden alueiden naapurustojen välille — eikä vain pelkkien urbaanialueiden välille. Nämä tiheästi asutut, muodottomina laajalle leviävät ja suhteettoman suuret kokonaisuudet täytyy, todellakin, purkaa instituutioina lopulta aidoiksi, ihmisen mittaisiksi paikallisyksiköiksi, joihin voidaan soveltaa suoraa demokratiaa. Nämä yksiköt eivät vielä ole lopulliseen muotoonsa hioutuneita valtioita instituutioidensa osalta tai sellaisessa todellisuudessa, jonka löydämme jopa harvaan asutuista Amerikan osavaltioista. Kaupunginjohtaja ei vielä ole maaherra/kuvernööri, jolla on suunnattoman laaja pakottava valta eikä kaupunginvaltuusto ole mikään parlamentti tai valtiopäivätalo, joka kirjaimellisesti voi asettaa kuolemanrangaistuksen voimaan kuten Yhdysvalloissa nykyisin

nadassa ja osavaltiohallitukset Yhdysvalloissa) luomaan harhakuvaan “paikallisvalvonnasta.” Kanadan maakunnallinen itsehallinto ja osavaltioiden oikeudet USA:ssa ovat käytännössä yhtä kaukana löyhän liittoutumisen ajatuksesta kuin “sovjetit” tai neuvostot Stalinin totalitaarisen valtion vastavoimana toimivasta kansalaisvalvonnasta. Bolševikit kaappasivat venäläiset neuvostot syrjäyttäen ne puolueensa avulla pian lokakuun vallankumouksen jälkeen. Kampanjoimalla läpi “konfederalistisia” ehdokkaita osavaltion hallitukseen — tai painajaismaiseemmin, kuvernööreiksi näennäisen demokraattisiin osavaltioihin — kuten jotkut USA:n vihreät ovat ehdottaneet — heikennetään keskenään liitossa olevien kuntien roolia kansallisvaltion mahtia tasapainottavana voimana. Tämä merkitsee ylipäänsä konfederalistien ja kansallisvaltioiden välisen jännitteen vesittämistä. On peräti lyhytnäköistä väittää, että nämä kaksi voisivat pitemmän päälle olla rinnakkain.

Kuvaamalla konfederalismia kokonaisuutena — hajauttamisen, suoran demokratian ja paikallisajattelun rakenteena — sekä entistä laaja-alaisemman uusien kehityslinjien mukaisen monimuotoisuuden kasvualustana, olen halunnut painottaa, että sama kuntien välisiin keskinäisiin riippuvuussuhteisiin soveltuva kokonaisvaltaisuuden käsite sopii myös kuntayhteisöön itseensä. Lähiyhteisö on yksilön välittömän poliittinen arena, maailma jonne kirjaimellisesti saavutetaan ylittämällä perheen yksityisyyden ja henkilökohtaisten ystävyyssuhteiden intiimiyden kynnyksen. Tuolla ensisijaisella poliittisella areenalla, jossa politiikka tulisi mieltää täsmällisen helleenisessä mielessä *politiksen* tai yhteisön hoitamiseksi, yksilö voi muuttua pelkästä henkilöstä aktiiviseksi kansalaiseksi, yksityisestä julkiseksi olennoksi. Kyseinen alue varsinaisesti tekee kansalaisesta toiminnallisen henkilön, joka pystyy osallistumaan suoraan yhteisönsä tulevaisuuteen. Siihen liittyvä inhimillinen vuorovaikutus on perustavampi kuin kaikki muut perheen ulkopuoliset tasot, jotka saavat ilmauksensa edustuksellisisa hallitsemisen muodoissa, joissa joukkovoima on kirjaimellisesti kiteytynyt yhdeksi tai muutamaankin yksilöön ruumiillistuneeksi vallaksi. Kaupunkiyhdyskunta on siis aidoin julkisen elämän alue, olkoonkin, että se on saattanut paljonkin vääristyä historian kuluksa.

Sitävastoin tasot, joilla “politiikkaa” on delegoitu ylöspäin, edellyttävät josakin määrin paikallisen ja kansalaisten vallan kaventamista. Paikallisuus on aina ymmärrettävä tällaisena todella autenttisena julkisena todellisuuden alueena. Jo kaupunginjohtajan kaltaisten toimeenpanevien virkojen vertaaminen vallan edustuksellisella alueella toimivaan maaherraan/kuvernööriin merkitsee kansalaiselämän perustavan poliittisen elämän ymmärtämistä väärin — kaikista lieveilmiöistään huolimatta. Näin ollen kun Vihreät väittävät tosissaan puhtaan muodollisesti ja analyttisesti — kuten moderni logiikka olettaa — näitä kahta “toimeenpanevaa” instanssia samaa merkitseviksi, irrotetaan oikeastaan käsitys toimeenpanovallasta alkuperäisestä yhteydestään. Käsitteestä tehdään siis pelkkä eloton kategoria sen ulkoisen kuonan takia, jonka sanaan liitämme. Jos suurkaupunki on nähtävä kokonaisuutena täysin tajuten sen mahdollisuudet luoda osanot-

taamia mahdollisuuksia ja ärsykeitä. Heistä tulee näin monipuolisempia persoonallisuuksia, joilla on kehittynyt taju omasta minuudestaan ja pätevydestään. Viime vuosisadan anarkistit ja sosialistit elättelivät pitkään kreikkalaista ajatusta kaikinpuolin kehittyneestä kansalaisesta monipuolisessa ympäristössä. Tuo ihanne esiintyi myöhemmin esimerkiksi Charles Fourierin utooppisissa kirjoituksissa.

Yksilön mahdollisuus toimia tuotannossa useissa eri tehtävissä kevennetyn työviikon aikana — Fourierin ihanneyhteiskunnassa vain tietynä päivänä — nähtiin tärkeänä tekijänä ruumiillisen ja henkisen työn välisen perustavan jaon sekä sen aiheuttamien statuserojen ylittämiseksi. Utopioissa tähdennettiin myös elinkeinojen, käsityöläisammattien ja maanviljelyn välisen vapaan liikkuvuuden edesauttamaa kokemusta runsaudesta. Omavaraisuuden tuottajana oli näin rikkaampi, monista kokemuksista ja valmiuksista vahvistunut itseensä luottava minä. Juuri tämän vision ovat vasemmistolaiset ja monet ympäristöaktivistit kadottaneet antaessaan pragmaattiselle liberalismille periksi. Radikaali liike on kääntänyt traagisesti selkensä omalle unelmiin ja näkemyksiin luottaneelle menneisyydelleen.

Emme saisi kadottaa näkyvistämme ekologisen elämäntyylin — ei vain terveen ekologisten käytännön ohjeiden — mukaan elämistä. Meitä neuvoo “ekologisesti vastuullisella” tavalla säilyttämään, investoimaan, syömään ja ostamaan opastavien käsikirjojen moninaisuus, joka on irvikuva perustavammasta tarpeesta pohtia, mitä ekologisesti ajattelemisen ja eläminen sanan ekologia aidoimmassa merkityksessä tarkoittaa. Puutarhan luonnonmukainen hoito merkitsee nimittäin jotakin enempää kuin vain hyvää tapaa viljellä maata ja oivallista ravintoainelähdetä. Se on ennen kaikkea keino suoraan paikantaa itsensä ravintoaineketjussa viljelemällä juuri sitä, mitä eläkkeeseen kuluttaa sekä palauttaa lopulta ympäristöön kaikki luonnon tuottama hajoava aines.

Ruoka on tällöin enemmän kuin pelkkää aineellista ravintoa. Muokattava maa, viljeltävä ja hyödynnettävä eloperäinen aines, valmistettava komposti — kaikki liittyvät ekologisessa jatkumossa toisiinsa ravitien yhtä lailla henkeä ja ruumista ja terävöittäen samalla herkkyyttämme meitä ympäröivään elolliseen ja elottomaan maailmaan. Useasti minua huvittavat intomieliset “spiritualistit”, joista monet ovat kaikesta päättäen joko “luonnollisten” maisemien passiivisia tarkkailijoita tai niitä, jotka ovat rituaalien, taikuuden ja pakanajumaluuksien — tai niiden kaikkien — innokkaita kannattajia. He eivät kykene ymmärtämään, että ruuantuotannolla, yhdellä ihmisen lajityypillisimmistä toiminnoista, pystytään saamaan enemmän aikaa ekologisen herkkyyden, miksei henkisyysdenkin, vaalimisen suhteen kuin kaikilla ekologisen spiritualismin nimissä seipitetyillä loitsuilla ja mantroilla.

Kansallisvaltion hajoamisen kaltaiset valtavat muutokset ja sen korvaamisen suoralla demokratialla eivät tapahdu pelkästään politiikan rakennetta muuttavassa psykologisessa tyhjiössä. Väitin Jeremy Brecheriä vastaan, että kommunalististen ja ekologisten periaatteiden ohjaamassa yhteiskunnassa, joka olisi te-

kemässä radikaalia täyskäännyttä kohti desentralistista suoraa demokratiaa on suorastaan järjestyksensä otaksua, etteivät ihmiset valitsisi sellaista vastuutonta yhteiskunnallista säädöstä, joka sallisi Hudsonin vesien olla niin saastuneita. Hajauttamista, suoraa kansanvaltaa ja yhteisiä arvoja painottavaa paikalliskorostusta pitäisi tarkastella yhden esimerkitapauksen osina. Juuri tämän vision puolesta olen puhunut yli kolmekymmentä vuotta. Tässä “esimerkitapauksessa” ei ole kyse vain uudesta politiikasta, vaan uudesta poliittisesta kulttuurista, joka käsittää uusia ajattelemisen ja tuntemisen tapoja sekä uusia ihmisten välisiä suhteita — mukaan lukien tavat, joilla koemme luonnon. “Politiikan” ja “kansalaisuuden” kaltaiset sanat olisi määriteltävä uudestaan niiden menneisytyydyksensä saamien rikkaiden merkitysten mukaisesti ja ulotettava nykyaikaa koskeviksi.

Ei ole kovinkaan vaikea kohta kohdalta osoittaa, kuinka kansainvälistä työnjakoa voitaisiin suuresti vähentää käyttämällä paikallisia ja alueellisia resursseja, ottamalla käyttöön ekoteknologioita, mitoittamalla kulutusta rationaalisin, aidosti terveellisiin puutteisiin sekä korostamalla kertakäyttöisten sijaan kestäviä elämän tykötarpeita valmistavaa laadukasta tuotantoa. On valitettavaa, että juuri näiden mahdollisuuksien huomattava inventointini, jonka tietyin osin kokosin yhteen ja arvioin vuoden 1965 esseessäni *Toward a Liberatory Technology* oli niin paljon edellä aikaansa, että nykyinen ekologisesta suuntautuneiden ihmisten sukupolvi voisi tavoittaa sen sanoman. Tuossa esseessä esitin perusteluja myös alueellisen integraation ja ekoyhteisöjen resurssien yhteenkytkemisen tarpeen puolesta, sillä hajautetut yhteisöt ovat välttämättä toisistaan riippuvia.

1.2 Desentralismin ongelmia

Siinä missä monet pragmaattiset ihmiset ovat sokeita hajauttamisen tärkeydelle, niin monet ekologialikkeessä pyrkivät välttämään hyvin todelliset ongelmat “lokalismissa.” Yhtä lailla huolestuttavia ovat talouselämän ja poliittisen elämän täydellistä yhteenkietoutumaa koko maailman mitassa ylläpitävän globalismin aiheuttamat ongelmat. Ilman kokonaisvaltaisia kulttuurisia ja poliittisia muutoksia paikallista eristäytymistä sekä tietynlaista omavaraisuutta tähdentävät desentralismi näkemykset saattavat johtaa kulttuuriseen nurkkakuntaisuuteen ja kansalliskiihkoon. Nurkkakuntaisuus saattaa johtaa pulmiin, jotka ovat yhtä vakavia kuin sellainen “globaali” mielenlaatu, joka vähättelee kulttuurien ainutlaatuisuutta, ekosysteemien ja –alueiden erityislaatua sekä ihmisen mukaan mitoitettua, suoran demokratian mahdollistavaa yhteisöelämää. Tämä ei nykyisin ole mikään vähäpätöinen asia ekologialikkeessä, jolla on taipumus heilahdella sangen hyvään tarkoitavien, mutta melko lapsellisten äärimmäisyyksien välillä. Meidän on pakko löytää tapa jakaa maailma toisten ihmisten ja muiden elämänmuotojen kanssa. Tähän näkemykseen on usein hankala päätyä liian “omavaraisissa” yhteisöissä.

raisuuden avulla, jättää meille vain epätäydellisen nipun ratkaisuja. Jonkin konfederalaatiopohjaisiin kuntayhteisöihin perustuvan yhteiskunnan ennakkoehdon poisjättäminen poraisi varmasti ammottavan aukon ihanteenamme olevaan sosiaaliseen verkostoon. Tuo aukko laajentuisi ja tuhoaisi itse kudoksen, kuten markkinatalous tekisi yhdistettynä “sosialismiin”, “anarkismiin” tai mihin tahansa käsitykseen hyvästä yhteiskunnasta, alistaen valtaansa lopulta koko yhteiskunnan. Kuten jo tähdensin, emme myöskään voi jättää huomiotta politiikan ja hallinnon välistä eroa, sillä kun poliitikanteko lipeää kansan otteesta, ottavat byrokraateiksi muuntuvat valtuutetut sen hoitamisen kontolleen.

Konfederalismi on tämän takia miellettyä kokonaisuudeksi: tietoisesti muodostettuna vastavuoroisen riippuvuuden laajentamisena, joka yhdistää kuntien suoran demokratian tunnontarkasti valvottuun koordinaatiojärjestelmään. Siihen kuuluu riippumattomuuden ja riippuvuuden dialektinen kehittyminen rikkaan monimuotoiseksi keskinäisen riippuvuuden muodoksi, aivan kuten yksilö vapaassa yhteiskunnassa kasvaa lapsuuden riippuvuudesta nuoruuden itsenäistymiseen sulauttaakseen nämä kaksi tietoisiksi keskinäisen riippuvuuden muodoksi, sekä yksilöiden että yksilöiden ja yhteiskunnan välillä.

Konfederalismi on siis eräänlainen liikkuva ja alati kehittyvä yhteiskunnallinen aineenvaihdunnan muoto, jossa ekologisen yhteiskunnan identiteetti säilyy erojensa sekä entistä laajemman potentiaalinsa monimuotoisuuden ansiosta. Liittopohjaisuuden ajatus ei varsinaisesti merkitse yhteiskunnallisen historian päättepistettä, kuten viime vuosien “historian loppu” –ideologit meille liberaalista kapitalismista ovat uskotelleet, vaan pikemminkin uuden ekososiaalisen historian lähtökohtaa, jolle on leimallista yhteiskunnan sisäinen sekä yhteiskunnan ja luonnon välinen osanottoon pohjautuva kehitys, evoluutio.

1.4 Konfederalaatio kaksoisvoimana

Aikaisemmissa kirjoituksissani olen ennen kaikkea yrittänyt osoittaa, kuinka kuntapohjaisen konfederalaation ja toisaalta keskitetyn valtion, ja nykyaikoina kansallisvaltion, välille on kehittynyt äärimmäinen jännite. Olen pyrkinyt tähdentämään, että konfederalismi ei yksinkertaisesti ole vain ainutlaatuinen yhteiskunnallinen, erityisesti kansalaisuudesta tai paikallisuudesta kumpuava hallinnon muoto. Kyse on elämää sykkivästä vuosisataisen historian omaavasta traditiosta yhteiskunnan historiassa. Sukupolvien ajan konfederalaatiot yrittivät olla vastavoimana miltei yhtä pitkälle historialliselle pyrkimykselle, joka tähtäsi keskittämiseen ja kansallisvaltion luomiseen.

Konfederalismin käsite menettää merkityksensä, jollei konfederalismia ja statismia tarkastella toistensa vastavoimina jännitteessä, jonka lieventämiseksi kansallisvaltio on käyttänyt useita välittäviä elimiä (maakuntahallitukset Ka-

Liittoutumisen ajatus on näin ollen tapa antaa siunaus sille keskinäiselle riippuvuudelle, jonka pitäisi vallita yhteisöissä ja alueilla. Se on tapa demokratisoida tuo keskinäinen riippuvuus luopumatta paikalliskontrollin periaatteesta. Koska on toivottavaa, että jokainen paikallisyksikkö ja alue ovat kohtuullisessa määrin omavaraisia, konfederalismi on keino välttää toisaalta paikallispatriotismi ja toisaalta tuhlaavainen kansallinen ja globaali työnjako. Lyhyesti sanoen se on eräs keino, jolla yhteisö voi tulla itsestään tietoiseksi ja kehittyä samalla monipuolisesti ottamalla yhdessä osaa siihen laajempaan kokonaisuuteen, josta tasapainoinen ekologinen yhteiskunta muodostuu.

Yhteiskunnallisen organisoitumisen periaatteena konfederalismi kukoistaa silloin kun talous sinällään on järjestetty liittopohjaiseksi. Paikalliset maatilat, tuotantolaitokset ja muut tarvittavat yritykset ovat tällöin paikallisesti kuntien käsissä. Yhteisö alkaa koostaan riippumatta hoitaa omia taloudellisia resurssejaan kiinteässä yhteydessä muiden yhteisöjen kanssa. Omavaraisuuden tai toisaalta markkinoihin perustuvan vaihdantajärjestelmän välisen valinnan painottaminen on yksinkertaistettu ja turha vastakkainasettelu. Ajattelisin mielusti että konfederalinen, ekologinen yhteiskunta perustuisi jakamiseen. Se olisi maailma jossa yhteiskunnan hyvä jaettaisiin ilolla tarpeiden mukaan, eikä maailma jossa ”yhteistoiminnalliset” kapitalistiset yhteisöt rypisivät sulle-mulle -vaihtosuhteissaan.

Olisiko tämä toteutuskelpoinen visio? Ellemme usko, että kansallistettu omaisuus, joka vahvistaa keskitetyn valtion poliittista valtaa taloudellisella vallalla, tai koko planeettamme ekologista tasapainoa kasva tai kuole -periaatteinen uhkaava markkinatalous, ovat käyttökelpoisempia, en näe talouden konfederaliio-pohjaiselle kunnallistamiselle mitään vaihtoehtoa. Joka tapauksessa koittaa vielä aika, jolloin ei enää ole valtiobyrokraatteja etuoikeuksineen tai ahnaita porvarillisia yrittäjiä saati sitten ”kollektiivisia” kapitalisteja niin sanotuissa työläisten valvomissa yrityksissä — kaikki omia erityisintressejään ajamassa — kasvatusten yhteisönsä ongelmien kanssa, vaan kansalaisia, heidän ammateistaan tai työpaikoistaan riippumatta. Sillä kerran käy väistämättömäksi ylittää perinteiset työhön, työpaikkaan, statukseen ja omistussuhteisiin liittyvät yksittäisintressit kaikille yhteisen yhteisöongelmiin perustuvan yleisen intressin luomiseksi.

Konfederaliio on täten desentralisaation, lokalismin, omavaraisuuden, keskinäisen riippuvuuden — ja paljon muun — yhteenliittymä. Tämä ”muu” on välttämättömän tarpeellista moraalista (itse)kasvatusta ja luonteenmuokkausta, jota kreikkalaiset kutsuivat *paideiaksi*. Se luo pohjaa rationaaliselle, aktiiviselle kansalaisuudelle suorassa demokratiassa — toisin kuin nykyinen passiivinen osallisuus ja kuluttajuus meille vieraisissa rakenteissa. Viime kädessä mikään ei voi korvata tietoisien luontosuhteemme rakentamista uudelle perustalle: suhteessa omaan itseemme ja kanssaihmissimme sekä meitä ympäröivään ulkoiseen luontoon.

Väite, että yhteiskunnan ja luontosuhteemme uudelleen muokkaamiseen voidaan päästä ainoastaan hajauttamisen tai paikallisuuden periaatteen tai omava-

Vaikka pidänkin kovasti arvossa paikallista itseriittoa ja omavaraisuutta puolustavien tarkoituksia, nämä käsitteet saattavat olla täysin harhaanjohtavia. Varmasti voin yhtyä vaikkapa David Morrisiin (Institute for Social Self-Reliance) siinä, että mikäli yhteisö voi tuottaa tarvitsemiaan tuotteita, sen todennäköisesti pitäisikin tehdä niin. Mutta omillaan toimeentulevat yhteisöt eivät pysty tuottamaan kaikkea tarvitsemaansa, ellei palata takapajuiseen kyläelämäntapaan, joka historiallisesti usein ennen aikaisesti ikäännytti miehensä ja naisensa kovalla työllä sallien heille raadannaltaan jokapäiväisen toimeentulon turvaamiseksi hyvin niukasti aikaa ulkopuoliseen poliittiseen elämään.

On ikävä todeta, että ekologia- liikkeessä on ihmisiä, jotka itse asiassa puhuvat erittäin työvoimavaltaisen talouden puolesta — kivikauden jumalista puhumattakaan. Meidän on yksiselitteisesti annettava paikallisajattelun, hajautuksen ja omavaraisuuden ihanteille keskeisempi ja täysipainoisempi merkitys.

Voimme nykyisin tuottaa elämän perusedellytykset — ja paljon enemmänkin — ekologisessa yhteiskunnassa joka arvostaa korkealuokkaisten käyttöesineiden valmistamista. Vieläkin muutamia ekologia- liikkeessä turhan usein jämähtävät puheissaan jonkinlaiseen ”kollektiiviseen” kapitalismiin, jossa yksi yhteisö toimii yksittäisen yrittäjän tapaan — uskoen, että sen voimavarat voitaisiin omistaa. Sellainen kooperatiivien järjestelmä muistuttaa tunnuspiirteiltään yhä markkinoihin perustuvan jakelujärjestelmän alkuvaiheita, kun yhteistoimintayksiköt ajautuivat ”porvarillisten oikeuksien” virran vietäväksi. Tämä merkitsi käytännössä yhteisön ”vaihdossa” muille toimittamista tavaroista täsmällisiin määriin kohdistuvia sopimuksia ja kirjanpitoa. Tämä vahingollinen kehityssuunta alkoi näkyä joissakin työläisten valvomissa yrityksissä, jotka toimivat kapitalististen yritysten tapaan Barcelonassa työläisten pakkolunastettua ne heinäkuussa 1936. Tätä käyntä vastaan anarkosyndikalistinen CNT taisteli Espanjan vallankumouksen alkuvaiheessa.

On huolestuttavaa, etteivät hajauttaminen ja omavaraisuus sinällään ole välttämättä kansanvaltaisia. Platonin Valtiossa ihannekaupunki tosiaan oli suunniteltu omavaraiseksi, mutta sen itseriittoa oli määrä ylläpitää yhtä lailla sotilaita kuin filosofieliittä. Sen mahdollisuus säilyttää omavaraisuutensa oli Spartan tavoin tosiaankin riippuvainen kyvystä vastustaa ulkopuolisten kulttuurien näennäisen ”turmelevaa” vaikutusta. Kyse on piirteestä, jota tavataan edelleen monissa idän suljetuissa yhteiskunnissa. Samaan aikaan ei desentralisaatio itsessään tarjoa takeita ekologisesta yhteiskunnasta. Hajautettu yhteiskunta saattaa vaivatta tulla toimeen äärimmäisen jyrkkien hierarkioiden oloissa. Vaikuttava esimerkki on eurooppalainen ja itämainen feodalismi eli yhteiskunnallinen järjestys, jossa prinssi-, kreivi- ja paronijohtoiset hierarkiat perustuivat erittäin hajautetuihin yhteisöihin. Kaikella kunnioituksella Fritz Schumacheria kohtaan, pieni ei välttämättä ole kaunista.

Ihminen toimintaan mitoitettuihin yhteisöihin ja ”soveliaat teknologiat” eivät si-

nällään ole vastalääkkeitä tyrannimaiseen hallintaan perustuville yhteiskunnille. Oikeastaan ihmiskunta eli vuosisatoja kylissä ja pikkukaupungeissa, joissa usein oli kiinteästi järjestetyt sosiaaliset siteet ja jopa kommunistiset omistumuodot. Mutta nämä synnyttivät materiaalsen perustan erittäin despoottisille laajentumishakuisille valtioille. Talouden ja omistuksen suhteen ne saattaisivat sijoittua korkealle Herman Dalyn kaltaisten taloustieteilijöitten “ei-kasvun” hahmotelmissa. Mutta käytännössä ne olivat tukevia kivijalkoja, joita käytettiin mitä kauhistuttavimpien itäisten hirmuvaltojen rakentamiseen ja pystyssä pitämiseen Intiassa ja Kiinassa. Nämä omavaraiset hajautetut yhteisöt kavahtivat miltei yhtä paljon heitä ryövääviä verojen kerääjiä kuin tihutöitä tekeviä armeijoita.

Jos ylistämme yhteisöjä niiden hajautusasteen, omavaraisuuden tai pienuuden tai “sopivien teknologioiden” käyttöasteen mukaan, meidän on katsottava läpi sormiemme niiden kulttuurista pysähtyneisyyttä sekä sitä kuinka helposti ulkopuoliset eliitit niitä hallitsivat. Niiden pintapuolisen orgaaninen, mutta perinteeseen sidottu työnjako on aivan hyvin saattanut valaa perustan äärimmäisen tukahduttaville ja yksilön arvoa alentaville kastijärjestelmille eri puolilla maailmaa. Esimerkkinä kastijärjestelmä, joka on rasittanut Intian yhteiskuntaelämää näihin päiviin saakka.

Koska omaksi vastakohdakseen kääntymisen uhka on aina todellinen, eivät hajauttaminen, lokalismi, omavaraisuus ja jopa konfедераatio — *kukin erikseen tarkasteltuna* — sinällään anna mitään takeita järkeen perustuvan ekologisen yhteiskunnan saavuttamiseksi. Tosiassiallisesti ne kaikki ovat jossain vaiheessa tuke- neet sisäänpäin kääntyneitä yhteisöjä, harvainvaltaisia ja jopa hirmuvaltaa harjoittavia hallitusjärjestelmiä. Mikäli emme näe institutionaalisia rakenteita, joihin tapamme käyttää näitä termejä kiinnittyy sekä tarkastele niitä suhteessa toisiinsa, voimme heittää toivomme pääsystä vapaaseen ekologisesti suuntautuneeseen yhteiskuntaan.

1.3 Konfederalismi ja keskinäinen riippuvuus

Hajautuksen ja omavaraisuuden on liityttävä pelkkää paikallisajattelua verrattomasti laaja-alaisempaan yhteiskunnallisen järjestäytymisen periaatteeseen. Hajautuksen, itseriittoisuuspyrkimysten, inhimillisiin mittoihin sovitettujen yhteisöjen, ekoteknologioiden ja vastaavien periaatteiden kanssa tarvitaan välttämättä aidon kommunitaarista riippuvuuden muotoja eli lyhyesti: konfederalismin vapaudenhenkisiä muotoja.

Useassa artikkelissa ja kirjassa (erityisesti *The Rise of Urbanization and the Decline of Citizenship*) olen seikkaperäisen laajasti esittänyt konfederalisten rakenteiden historiaa antiikin ja keskiajan yhteenliittymistä moderneihin konfederalioihin kuten *Comunerot* 1500-luvun alun Espanjassa, vuoden 1793 Pariisiin

paikallisliike sekä myöhemmistä varsinkin 1930-luvun Espanjan vallankumouksen aikaisten anarkistien konfедераatioyrkimykset. Desentralistien keskuudessa usein vakaviin väärinkäsityksiin johtavana syynä on ollut heidän virheensä aivan liian harvassa tapauksessa nähdä yhteenliittymien tarvetta, millä ainakin on taipumusta vaikuttaa ehkäisevästi hajautettujen yhteisöjen ajautumiseen omaan napaansa tuijottavaan paikallishenkisyyteen. Selkeän käsityksen puuttuminen konfederalismin merkityksestä — siis siitä, että se tarjoaa avainperiaatteen antaen hajautusajatukselle täydemmän tarkoituksen — vapaudenhenkisen paikallisyhteisöpohjaisuuden mukaisesta asioiden tärkeysjärjestyksestä saattaa helposti tulla siedettävimmillään sisällyksetön tai pahimmillaan sitä saatettaisiin käyttää äärimmäisen paikallispatrioottisiin päämääriin.

Mitä sitten on konfederalisuus? Se on ennen kaikkea hallinnollisten neuvostojen verkosto. Neuvostojen jäsenet tai valtuutetut on valittu suoraa demokratiaa harjoittavissa kansankokouksissa eri kylissä, kaupungeissa ja jopa suurkaupunkien kaupunginosissa. Näiden liittopohjaisten neuvostojen jäsenet, joilta voidaan toimikauden aikana peruuttaa neuvoston jäsenyys, toimivat tiukasti mandaattinsa mukaan. Jäsenet ovat vastuussa oman politiikkansa koordinoimista ja toimeenpanon varten heidät valinnoille kokouksille. Niiden tehtävä on puhtaan hallinnollinen ja käytännöllinen, ei poliitikantekoon liittyvä, kuten edustajien toimenkuva on tasavaltalaisessa hallitusjärjestelmässä.

Erottamattomana osana liittopohjaiseen tarkastelutapaan kuuluu yksiselitteinen ero politiikanteon ja koordinoimisen sekä tehtyjen päätösten toimeenpanon välillä. Poliitikanteko on yhteisöjen kansankokousten yksinomainen, suoraan demokratiaan perustuvan kansanvallan käyttäntöihin tukeutuva oikeus. Administraatio sekä päätösten ja toiminnan yhteensovittaminen ovat liittopohjaisten neuvostojen vastuulla. Ne muodostavat keinon kytkeä kylät, kaupungit, naapurustot ja suuret metropolit konfederalisiksi verkostoiksi. Valta virtaa näin alhaalta ylös eikä päinvastoin ja konfederalioissa vallan virtaus alhaalta ylös vähenee liittoneuvoston vallan ulottuessa maantieteellisesti paikallistasolta aluetasolle ja aluetasolta yhä laajemmille maantieteellisille alueille.

Yhteisöjen keskinäiseen riippuvuuteen, yhteisiin resursseihin, tuotantoon ja politiikantekoon perustuva aito vastavuoroisuus on ensiarvoisen tärkeää konfederalismin toteuttamiseksi. Mikäli yhteisöä ei velvoiteta luottamaan toiseen tai toisiin ylipäätään tärkeiden aineellisten tarpeiden tyydytyksessä sekä yhteisten poliittisten päämäärien toteuttamisessa siten, että tämä on yhteydessä suurempaan kokonaisuuteen, itseriittoinen eristäytyminen muista yhteisöistä on pian totisinta todellisuutta. Vasta kun tajutaan, että konfедераatio on nähtävä kyseisen osanottoon pohjautuvan hallinnon laajentumaksi yhteenliittymien verkoston avulla, voivat hajauttaminen ja paikallisajattelu estää suuremmista yhteisöistä muodostuvia yhteisöjä vetäytymistä kuoreensa laajempien ihmisten yhteenliittymisaluiden kustannuksella.